

B İ Z İ M D Ü N Y A M I Z

ÇOCUK VE OYUN

AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

Dr. Esra Ömeroğlu

BİZİM DÜNYAMIZ

9

Gündelik Hayata Kılavuz Dizisi

T.C.
BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU YAYINLARI
Genel Yayın No: 36
Seri: **Eğitim Serisi**

TEKNİK DANIŞMAN
İRFAN ÇAYBOYLU

TEKNİK HAZIRLIK
YAZIEVİ İLETİŞİM HİZMETLERİ

DİZGİ
BİRİM TESİSLERİ

RENK AYRIMI
ÇALI GRAFİK

Başbakanlık Basımevi – 1997 ANKARA

ÇOCUK VE OYUN

Dr. Esra Ömeroğlu

T.C. BAŞBAKANLIK
AİLE ARAŞTIRMA KURUMU

EDİTÖR
AHMET KOT

YAYIN KURULU

BAŞKAN
PROF. DR. SUNA BAYKAN

ÜYELER
DOÇ. DR. NABİ AVCI
DR. EROL GÖKA
DR. AHMET ERDEM

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU
PROF. DR. ALEV ARIK
PROF. DR. KEMAL ÇAKMAKLI
PROF. DR. AYLA OKTAY
DOÇ. DR. İHSAN SEZAL
DR. ABDURRAHMAN TANRIÖVER
DR. BÜLENT ZÜLFİKAR

ÖNSÖZ

21. yüzyılın eşiğinde olduğumuz şu günlerde bütün dünyada her alanda önemli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerden en fazla etkilenen kurumların başında aile gelmektedir.

Bütün toplumların vazgeçilmez temel kurumu, toplumsal istikrarın ve kültürel sürekliliğin teminatı olan aile, aynı zamanda toplumun yenilenmesinin de itici gücü olabilmelidir. Ailenin bu görevi başarabilmesi için devletin desteğine ihtiyacı vardır. Devletin aileye yardım etmesi hususu Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda açıkça ifade edilmiştir.

Aile Araştırma Kurumu, devletin aile konusundaki sorumluluğunun gereklerini yerine getirmek amacıyla kurulmuştur ve aileyle ilgili sosyal araştırmalardan sorumludur.

Elinizde bulunan yayının dizisi Aile Araştırma Kurumu'nun doğrudan Türk ailesinin hizmetine sunduğu çalışmalara bir örnektir. Çocuk eğitiminden sosyal güvenliğe kadar aile hayatının hemen her boyutunu kuşatan bu kitapların genç kuşakların eğitime anlamlı bir katkı sağlayacağına inanıyorum.

Işıl Saygın
Devlet Bakanı

İÇİNDEKİLER

10

NEDEN OYNUYORUM ?

13

NASIL OYNUYORUM ?

13

0-2 YAŞLARI ARASINDA OYUN

15

3-4 YAŞLARI ARASINDA OYUN

17

5-6 YAŞLARI ARASINDA OYUN

18

ÇOCUK OYUNLARININ ÖZELLİKLERİ

19

OYUN VE ÇALIŞAN ANNE

21

ÇOCUĞUN OYUN ALANI

24

OYUN VE OYUN MALZEMELERİ

26

YAŞLARA GÖRE OYUNCAK SEÇİMİ

35

ELEKTRONİK OYUNCAKLAR VE BİLGİSAYAR

36

KIZ VE ERKEK ÇOCUKLARI İÇİN OYUNCAKLAR

39

*OYUNCAK SATIN ALIRKEN
NELERE DİKKAT ETMELİYİZ ?*

43

*OYUNCAKLARIN KULLANILMASI VE
KULLANILIŞ TALİMATLARI*

45

HAYALİ OYUN VE OYUN MALZEMELERİ

46

EVDEKİ OYUN MALZEMELERİ

49

BERABERCE KUKLA YAPALIM

51

BERABERCE PARMAK BOYASI YAPALIM

53

EĞİTİCİ OYUN VE OYUNCAKLAR

57

SINIRLI VE KURALLI GRUP OYUNLARI

SUNUŞ

Çocuk, anne-babanın en değerli hazinesi ve en kıymetli varlığıdır. Çocuğa verilen değer sadece aileyi değil, toplumun geleceğini de etkiler. Anne- baba her zaman toplumuna faydalı, mutlu ve iyi eğitim görmüş evlatlar yetiştirmek ister. Bu arzunun gerçekleşmesi o kadar da zor değildir. Çocuğa doğduğu andan itibaren iyi bir eğitim ortamı sağlamakla geleceğin yaratıcı, yapıcı ve üretici nesillerini oluşturabiliriz.

Bu kitapta da çocuğun eğitiminde, kişiliğinin gelişiminde, sosyal uyumunda ve yaratıcılığının ortaya çıkarılmasında ilk adım olan oyun konusu ele alınmış ve oyunla ilgili bazı sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır. Bu kitapla anne babalar akıllarına takılan bazı soruların cevaplarını bulacaklar , çocukla oyunun birbirinden ayrılmayan bir bütün oluşturduğunu anlayacaklardır.

Dr. Esra Ömeroğlu

Neden Oynuyorum?

Çocuk: *Annem neden sanki beni sofraya çağırıyor, daha oyunum bitmedi ki, hep de oyunumun en güzel yerinde beni çağırırlar. An-neciğim oyunumu bitireyim, geleceğim.*

Anne: *Bu çocuk beni deli edecek, ne zaman birşey söylesem ba-na "ama şimdi oyun oynuyorum" diye cevap veriyor. Ne bitmez o-yunmuş bu. Sokakta oyun, evde oyun, bu çocuğun yapacak baş-ka işi yok mu?*

Bu anneyle, çocuğunun lafları bize hiç yabancı gelmiyor. Kimbilir günde kaç kez anneyle çocuk arasında buna benzer sözler geçiyor. Acaba sahiden bu çocuğun oyun oynamaktan, eğlenmekten başka yapacak işi yok mu?

Yetişkinler gözüyle oyun, çocuğun eğlenmesine, oyalanmasına yayan amaçsız bir uğraştır. İşi olmayan, vakit geçirmek isteyen kişi oynar. Çocuğunuz için ise oyun bir uğraştır. Oyun tecrübe kazanma, öğrenme ve yapma aracıdır. Çocuğunuz doktorculuk veya şoförcülük oynuyorsa bundan yalnızca keyif almıyordur. Doktoru veya şoförü yaşıyordur. Çocuk oyun sırasında çevresindeki dünyada gözlediği uğraş ve becerileri canlandırır, dener ve uygular. Çocuk oynadıkça duyuları keskinleşir, yetenekleri gelişir. Çünkü oyun, çocuğun en doğal öğrenme aracıdır. Oyun dünyasında kendi kurallarını kendisi koyar ve bozar. Duyduklarını, gördüklerini sınavı, dener. Öğrendiklerini pekiştirir. Çocuğun bu dünyasına yetişkinler kolayca giremez. Örneğin evcilik oynayan bir çocuk sizi kolay kolay oyununa almaz ve karıştırmaz. Eğer oyununa müdahale ederseniz kızar, sinirlenir ve hatta ağlar. Sanki o oyun bir daha oynanamamış gibi "*oyunumu bozdu*" diye huysuzlanır. Çünkü çocuk oyunda bağımsız, özgür olmanın tadını çıkarıyordur. Oyun, çocuğun özgürlüğüdür.

Çocuk, oyununda yalnızca yetişkinleri taklit etmekle kalmaz, ona kendinden de katar. Kendi yaşantısını da oyuna yansıtır. Kendilerine yapılmasını istedikleri veya yapılmasından korktukları şeyleri canlandırır. Örneğin: Bir anaokulunda yapılmış olan gözlemde ortaya çıkan şu oyun bunun en güzel ispatıdır. Dört yaşındaki bir çocuğun polis korkusu vardı. Ailesi onu polisle korkutmuştu. Kendisini yaramaz, fena bir çocuk olarak görüyordu. Bütün oyunlarında polis oluyor, arkadaşlarının canını acıtıyor, onları hapse götürüyordu. Bir gün elindeki kil ile oynarken birden "O polisi suda boğdum

ve kurtuldum” dedi ve ondan sonra da eskiden yaptıklarını yapmaz oldu. Keşke bütün umacılar, korkunç canavarlar, çocukların zihinlerinden bu kadar kolaylıkla silinebilseydi.

Çocuk bu oyunda sözle anlatamadığı kaygılarını dile getirmiş, olayı somutlaştırarak, kendine göre bir çözüm getirmiştir. Başka bir deyişle oyun, çocuğun dili ve en etkili anlatım aracıdır. Oyun aracılığı ile üzüntülerini, kaygılarını, korkularını dile getirir. Bu yolla, derdini döküp rahatlayan bir yetişkin gibi sıkıntılarını dışa vurur.

Oyun, çocukların en kolay, en doğal anlaşma ortamıdır. İki çocuk yan yana geldiğinde birbirlerinin adlarını bilmeseler bile oynamaya başlarlar. Üç yaşından sonra oyun, paylaşmak, başkalarının haklarına saygı göstermek, sırasını beklemek gibi toplumsal olguların kazanılmasında önemli bir yer tutmaktadır.

Özetlersek oyun, çocuğun gelişmesi ve kişilik kazanmasında çok önemlidir. Oyunsuz geçen bir çocukluk asla düşünülemez.

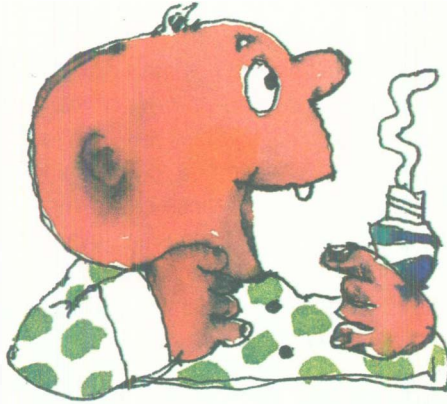
Nasıl Oynuyorum?

Yeni doğmuş bebeğinizin neler yaptığına hiç dikkat ettiniz mi? Neler yapıyor? Bu soruya pek çoğunuzun "*uyuyor, meme emiyor, altını kirletiyor, arada sırada uyanıp yüksek sesle ağlıyor.*" diye cevap verdiğinizi duyar gibiyim. Bazılarınız da "*o kadar yorgunum ki neler yaptığının farkında değilim*" şeklinde cevap veriyorsunuz. Bebeğiniz ilk 40 gün içinde ağlar, meme emer, uyanır, altını kirletir. Bütün bunlar hergün rutin olarak tekrarlanır. Ama 40 günden sonra onda bazı değişiklikler görmeye başlarsınız. Gülmeye başlamıştır. Kısacası, oyun oynamaya başlamıştır.

0-2 Yaşları Arasında Oyun:

Bebek, doğumundan itibaren ilk günlerde annenin kokusuna, biberon şişesine, annenin ve babanın sesine, müziğe, ani gürültülere heyecansal tepkilerde bulunur. Bu tepkileri mimik, jest ve ses olarak izlemek mümkündür. Bebek doğduğunda yardıma muhtaçtır. Kendi kendine hiçbir şey yapamaz. Ancak bir başkası onun ihtiyaçlarını karşılayabilir. Eğer annesi onunla konuşur, şarkı söyler, onu etrafını görebileceği bir yere kaldırır, dışarı çıkarır ve onunla ilgilenirse ona en uygun oyun ortamını oluşturmuş demektir.

Yaşamının ilk aylarında bile bebek, etrafındaki nesnelere ve bu nesnelere renklerinin, şekillerinin farkına varmaya başlar. Renkli, ses çıkaran nesnelere hoşlanır. Bu yüzden sesli ve parlak renkli oyuncaklar, çocukların zihinsel olarak gelişmesine de yardımcı olur. Yatağının üzerine asılabilen, evde de kolaylıkla hazırlanabilecek mobil denilen oyuncaklarla çocuk, kendi kendine oyunlar oynar.

Çocuk büyüdükçe çocuğun eli ve kolundaki kontrolü giderek artar. Çevresindeki nesnelere dokunur, ağızına götürür ve keşfetmeye çalışır. Ağza götürme, nesnelere dokunmanın en kolay yoludur.

Taklit, çocuğun oyununun temelini oluşturur. Annenin çıkardığı sesleri taklit eden bir bebek onunla oynuyordur. Sesli taklit oyunları bebekle anneyi birbirine yaklaştırdığı gibi dil gelişimine de yardımcı olur. Aşağıdaki müzikli oyun bir yaşına kadar bebeklerle oynanabilir.

*Ooooo da ne demek
Eeeeeee koca bebek
Uuuu uyu da büyü
Eeeeeeee*

Dokuz aylıktan itibaren bebekler hareketlenmeye, tek başına oturmaya ve emeklemeye başlarlar; etrafla ilgileri daha çok artmıştır.

Evdeki bütün kırılacak eşyalar onun oyuncakları olmaya başlar. Siz onları sakladıkça o bulmaya çalışır. Bu dönemde belki de en çok hoşlarına giden şey ellerine geçirdiklerinin sesini duymaktır. Tencereler, kaşıklar, kutular onun oyun malzemelerini oluşturur. Ayrıca bu dönemde yakın uzak ilişkisini de anlamaya başlar. Uzak-taki oyuncağına emekleyerek ulaşır.

1-2 yaşları arasında iki çocuğı yan yana getirseniz, birbirinden habersiz oyun oynadıklarını izleyebilirsiniz. Oyuncaklarını paylaşmazlar, birbirlerinin saçını çekip canını acıttıkları bile olur. Bu dönemde çocuk tek başına oyun oynar. Bunu izleyen dönemde ise kısa süreler halinde başka çocukların oyunlarını izler.

3-4 Yaşları Arasında Oyun

Çocuk iki yaşından sonra hayal gücüne dayanan oyunlardan hoşlanır. Eğer bu yaşlar arasındaki çocuğı oyunda gözlerseniz, oyuncaklarıyla konuştuğunu, onlara kızıp bağırdığını kolayca izleyebilirsiniz. Ayrıca bu yaşlar arasında büyük kaslar hayli gelişmiş oldu-

ğundan takla atar; yüksek bir yerde yürümeyi dener; topa tekme atar. Çok aktif olduğundan, herşeyi hızla ve yaratıcı bir biçimde gerçekleştirir. Yeni oyunlar yaratır ve uygular. Evcilik, bakkalcılık, postacılık ve doktorculuk oyunlarında çeşitli kıyafetlere girip canlandırmayı sever.

Dört yaşında çocuk kıvrak zekâsının yanında elleriyle de çok beceriklidir. Resim yapar, yapılar kurar, müzikten şarkıdan çok hoşlanır. Bu yaştaki çocuk üç-dört çocukla uzun süre, hatta bir günden ötekine devam eden oyunlar oynar.

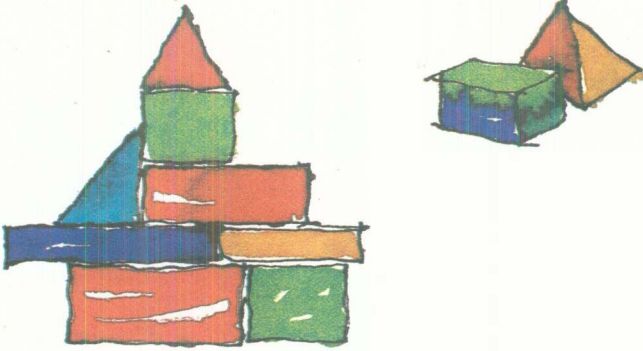
5-6 Yaşları Arasında Oyun

Bu yaş çocukları, çoğunlukla grup oyunlarına ilgi duyar. Yavaş yavaş çevresini tanımaya başlar. Komşu ve mahallesindeki yaşdaşları ile arkadaşlık kurar. Oynadıkları oyun kurallarına saygılı olmayı burada öğrenir. Eşli eğlenceli oyunlar yine bu yaştaki çocukların yakından ilgi duydukları bir uğraştır. Oyuncak olarak masa oyunlarına, yapı oyuncaklarına düşkündür, kesme yapıştırma, çizimler yapma, resim boyama, parçalı bilmeceleri birleştirmeyi çok severler. Tüm bunların arasında kızlar halen evcilik oynarken;erkek çocuklar köprüler, yollar yapar; kızılderili, kovboyculuk, hırsız-polis oyunlarına ilgi gösterir. Bu yaş grubu özellikle TV'deki dizilerden çok etkilendiğinden, anne ve babalar, izlemesi gereken programları seçerken çok dikkatli davranmalıdır.

Çocuk Oyunlarının Özellikleri

Buraya kadar çocuğun hayatında oyunun yerini, önemini ve yaşlara göre oyunun gelişimini gördük. Bu noktada ise dünyanın her yerinde çocuğun yaşı ve cinsiyeti ne olursa olsun, tüm çocuk oyunlarının özelliklerinden bahsetmekte, oyunu anlamak açısından yarar olduğuna inanıyorum.

1- Oyun belirli bir evrim ve sıralama izler. Örneğin çocuk bloklarla veya küplerle oynarken önce onları yan yana dizer; bir süre sonra üst üste koymayı dener; sonra hayali yapıtlar yapar; teknik bir düzen kurar ve kendine göre düşlediği ve gerçeğe uydurduğu yapıtları kurduktan sonra, onları ek malzemeler kullanarak garaj, ev v.b.diye tanımlayarak oyun oynar.

2- Oyun etkinliklerinin sayısı ve çeşitliliği çocuğun yaşı büyüdükçe azalır, çünkü çocuk bir çok deneyim sonunda ilgi duyduğu ve daha iyi becerdiği oyunlarda daha çok zaman harcar. Dikkat süresi uza-

dıkça belirli bir oyunda daha uzun süre kalır. Araştırma, deneme, keşfetme, tanıma aşamalarından ve eski deneyimlerinden yararlandığı yaratıcı oyunlar kurar.

3- Çocuğun yaşı büyüdükçe dikkat süresi de uzar; kendini daha uzun süreler belirli bir işe verebilir ve daha az sıkılır.

4- Çocuk, oyunları akılcı bir biçimde ve oyuncağa bağlı olmaksızın kurar. İstedığı zaman ve biçimde, istediği şeyle herhangi bir oyun oluşturabilir. Yaş büyüdükçe çocuk oyunları resmîleşir, daha kuralcı ve planlı olur.

5- Çocuk büyüdükçe beden durgunlaşır. Daha sakin ve zihinsel becerilerle, bedenin uyum içinde çalıştığı oyunlara yönelir.

Oyun ve Çalışan Anne

Annenin işlerinin tümü ister ev işleri, ister büro çalışmaları olsun, aynı derecede zorlayıcı, zaman tüketici ve yorucudurlar. Ancak, evde çalışan annenin ara sıra da olsa gün boyunca çocuğu ile geçirebileceği zamanlar olmaktadır. Eğer anne işini ve oyun zamanını bir dereceye kadar ayarlamışsa, günün sonunda çocuk annesinin kendisiyle birlikte olmaktan hoşlandığını ve sevdiğini anlayacak, ona güvenebileceğine emin olacaktır.

Evin dışında çalışan anne değişik ve hattâ güç bir sorunla karşı karşıyadır. Çocuğunu gün boyunca göremez. Akşam eve dinlenme ihtiyacı içinde döner. Ev işleri, eşi, yorgunluk ve çocuklar hepsi de ondan kendilerine zaman ayırmasını beklerler. Çalışan anne bunların hepsini tatmin etme çabalarının sonucunda kolayca bunalıma girebilir.

Evin dışında çalışma gerekliliği veya isteği, çocuk sahibi olma konusunda caydırıcı unsurlar olmamalıdır. Çalışan anne için bu soru-

nu dengeleyecek birçok olanak vardır. Çocuğun günlük disiplininin ve eğitiminin büyük bölümü kreşe ve yuvaya, daha sonra da ilkokula bırakılabilir. Çalışan bir anne öğretmenlerle yakın bir bağlantı kurarak çocuğunun ilerlemesini ve sorunlarını izleyebilir. Bu durumda zamanının daha azını düzeltmelere ve disipline ayırmak zorunda kalır. Hattâ çocuğundan, evdeki sürekli ilişkisi ile beraberliğin değerini bir dereceye kadar düşüren annenin aldığından daha çok zevk alır.

Çalışan anne, günlük ve düzenli oyun zamanları koymadığı sürece çocuğunun kendisine ya sıkıca bağlandığını ya da ilgisini kaybettiğini görecektir. İşten eve döndüğünde, çocuk, dikkati çekmek için büyük bir istek gösterecek veya onsuz da yapabileceğini göstermek için ilgisiz görünecektir. Her iki durumda da bu bir ihtiyaç işaretidir.

Düzenli oyun zamanının saptanması, annenin kendini toplamasına; dinlenmesine; yemek hazırlamasına; eşi ve çocukları ile birlikte olmasına olanak verir. Eğer çocuk her akşam belli süreli bir oyun programına bağlanabilirse, annesine diğer işleri ile uğraşma olanağını verecektir.

Tüm gününü ondan ayrı geçirdikten sonra çocuk, annesinin yakınlığına gerek duyar. Annesine oyun olduğu kadar sevgi için de ihtiyacı vardır. Ona gün boyunca başınızdaki geçenleri anlatın ve onun da kendi başından geçenleri size anlatmasını sağlayın. Eğer özel bir disiplin veya eğitim gerekiyorsa, bunu, zaten kısa olan oyun zamanını ders veya cezalandırma için kullanmak yerine, hafta sonuna bırakın.

Dokuz veya daha büyük yaştaki çocuğun ve hattâ gencin çalışan annesi ile ilişki kurmak için her gün zamana ihtiyacı vardır. Sohbet etmek veya televizyon seyretmek dışında paylaşılan herhangi bir faaliyet bir aile ilişkisini sürdürecektir ve gencin en zor kendini bulma yıllarında sarılabileceği bir dayanak oluşturacaktır.

Çocuğun Oyun Oynayacağı Alan

Her yaştaki çocuğun ihtiyaçları farklı bile olsa oyun oynayacağı alanın güvenli, rahat, oyun oynayabileceği genişlikte olması en başta istenilen özelliklerdir. Bebeğiniz henüz yürümüyor veya emeklemiyorsa bile, onun bir oyuncağa erişmek için uzanırken dönebileceğini ve böylelikle düşebileceğini unutmamanız gerekir. Bunun için küçük bebeklerin etrafı parmaklıklı olan yatağında veya bir marangoza yaptırılacak çocuk parkı diye isimlendirilen oyun alanında

oynaması tavsiye edilir. Küçük bebekleri yere bırakmak doğru değildir. Evimizi ne kadar temiz tutmaya çalışsak bile, yerde unutulmuş

ve bebek tarafından ağza alınan bir düğme çok büyük tehlikelere yol açar. Bebeğimiz emeklemeye ve yürümeye başladıktan sonra oyun alanının güvenliği ve rahatlığı daha da önem kazanmaktadır. Bu yaşlardaki çocuklar genellikle yetişkinlerin bulunduğu yerlerde oynamak isterler. Yeni yürüyen bir bebeğin eşyalarla dolu bir odada düşmesi ve bir yerini çarpması çok daha kolay olur. Bu yüzden odayı gereksiz eşyalardan arındırmak ve sivri köşelere çarpmaması için dikkatli olmak gereklidir. Ayrıca çocukların en çok ilgisini çeken prizlerin de bir kapakla kapatılması en akılcı yoldur. Yaşanan odadaki süs eşyalarını ortadan kaldırmak yerine çocuğa onların oyuncak olmadığı ve ellenmeyeceği anlatılmalıdır.

Çocuk büyüdükçe evde kendisinin oynayabileceği, oyuncaklarını koyabileceği bir köşenin olmasını ister. Evde çocuğa böyle bir köşe hazırlanmalıdır. Bu köşenin çocuğun oynayabileceği kadar geniş, rahat olmasına özen gösterilmelidir. Bu köşede oyuncak sepeti veya kutuları, minderler veya onun boyuna uygun sandalye vb. eşyalar olabilir. Annelerin en çok şikayet ettikleri husus, çocukların tüm oyuncaklarını evin her köşesine dağıttıklarıdır. En başta düşünmemiz gereken, evi sadece çocuklarımızın değil bizim de dağıttığımızdır. Örneğin dikiş ve el işleri ortalığı birden dağıtabilir.

Önemli olan, çocuklara, kendi oyuncaklarından gene kendilerinin sorumlu olduklarını öğretmektir. Ne var ki, bu alışkanlığı vermek pek kolay değildir. Çünkü çocuklar, bir bu oyuncakla, bir öbür oyuncakla oynarlar. Bütün bu oyuncaklar da ortalıkta durur. Çocuğa yönelerek, ikide bir, "Oyuncaklarını toptasana!" demek, onun işine karışmak olur; bu da onu rahatsız eder. Bu nedenle, özellikle dar evlerde oturanların-olanak var ise- çocuklarına bir oyuncak köşesi ayırmaları gerekir. Böyle bir köşe, bütün oyuncakların ortada kalmasını önler. Konuk geldiğinde de, aceleyle ortalığı toplama derdi

ortadan kalkar. Böylece çocuk düzenli olmayı öğrenir. Herhangi bir oyuncak, kendi sınırlarını aştığında, durum çocuğa hatırlatılır. Bütün bunlar yapılırken önemli bir nokta da, oyununa dalmış çocuğun oyundan koparılmamasıdır. Başka bir iş için oyundan ayrılmak, çocuğu hayal kırıklığına uğratar; böyle bir durum da çocukta öfke yaratır. Bu yalnız çocuğa özgü değildir, biz büyükler de severek yaptığımız bir işten zorunlu olarak uzaklaştırıldığımızda, sinirlenmez miyiz? Bunu da göz önünde bulundurarak, eğer çocuklar, "*Ama ben daha oynamak istiyorum...*" derlerse, önemli bir engel de yoksa, çocuğa anlayış gösterilmesi gerekir.

Çocuk oynamakta iken, yemek yenileceği ya da başka bir iş ona önceden haber verilirse daha iyi olur. Çocuk kendini ona göre hazırlar, oyunu yarıda bırakması onu fazla etkilemez. Böyle bir tutum, sizin işinizi de, çocuğun işini de kolaylaştırır.

Oyuncak ve Oyun Malzemeleri

Gelişim basamakları boyunca çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihin, beden ve sosyal gelişimine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemesi, oyuncak olarak tanımlanır. Su, kil, kum gibi doğal oyun malzemesiyle boş kibrit kutusu, makara, kumaş parçaları v.b. artık ürünler de oyuncak kapsamına girer.

Oyuncaklar çocuğun doğal yeteneklerini kolaylaştıran, böylelikle de eğitim işlevi gören oyun malzemeleridir. Çocukta seçme ve değerlendirme duygusunu da geliştiren oyuncaklar, bu işlevleriyle çocuğun kendi kendine karar verebilmesine ve belirli alanda beceri kazanmasına olanak sağlar.

Yine oyuncaklara bireyin toplum ve çevreyle ilişkilerini düzenleyen araçlar gözüyle bakılabilir.

Oyuncaklar çocukların çeşitli renk, boyut ve şekilleri kavramalarına, sayısal kavramlardan haberdar olmalarına yardımcı olurlar. Oyuncaklar farklı yaş ve zihin düzeyindeki tüm çocuklar için gereklidir.

Oyun malzemesine ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Bu sınıflandırmalara göre oyun malzemesi beş ana grupta ele alınabilir:

Birinci grup malzeme, çocuğun etrafını saran dış dünyayı tanıması ve deneyim kazanmasına yardımcı olur. Ancak bunu gerçekleştirebilmesi için çocuğa ulaşabildiği tüm nesnelere yakalama ve keşfetme olanağı verilmelidir. Bunların en önemlileri su, kum, toprak, çamur ve boyalardır. Dokunma duyusunun gelişimini sağ-

layan önemli bir oyun aracı olan su, aynı zamanda çocuğa büyük bir haz verir. Deneyim ve keşif olanakları sağlayan su sayesinde utangaç çocuk uyarılır, saldırgan çocuk sakinleşir.

Kum ve su iki yaşından itibaren tüm çocuklar için temel oyun malzemesidir. Kum veya suyla dolu bir leğende oyun oynama olanağının çocuğa sağlanması onun bedensel olduğu kadar, zihinsel gelişimine ve güven kazanmasına yardımcı olur.

İkinci grup malzeme, çocuğun yaratıcı yeteneğini ve kendi kendini yönetebilme arzusunu uyarın, çamur, boya ve tebeşirlerdir.

Üçüncü grup malzeme, çocuğun hayal gücünü uyarın bebek, bebek elbisesi ve dolgu oyuncaklardır.

Dördüncü grup malzeme, çocuğun yetişkin becerilerini kazanmasına yardımcı olan fırça, süpürge, küçük ev eşyaları gibi model oyuncaklardır.

Beşinci grup malzeme ise çocuğun bedensel ve zihinsel gelişimine yardımcı olan jimnastik gereçleriyle, lego, noper, küpler ve bloklar gibi inşa oyuncaklarıdır.

Yaşlara Göre Oyuncak Seçimi

Başlangıçta çocuk ses, şekil ve renklere karşı duyarlıdır. Böylelikle ilk ayların oyuncaklarını, görsel ve işitsel duyulara yönelen oyuncağlar oluşturur. 0-18 aylık çocukların oyuncakları kırılmayan, yumuşak, emniyetli ve tercihen yıkanabilir oyuncaklar olmalıdır.

Onsekizinci aydan itibaren, çocuk dünyasında keşif ve icat evreleri önemli bir yer tutar. Bu nedenle çocuklar farklı boyutlardaki blokları inşa etmekten ve çevrelerindeki çeşitli oyuncakları birleştirerek şekil oluşturmaktan büyük haz duyarlar. Yine çocukların yürüyebildikleri bu dönemde, onların ilgi alanını birlikte hareket edebilecekleri, itilebilen, çekilebilen oyuncaklarla (otomobil, traktör, tekerli hayvan), bebek ve yumuşak tüylü dolgu hayvanlar oluşturur. Gerek bebek, gerekse kamyon, tren gibi ayrı parçalardan oluşan tekerlekli oyuncaklar çocuğu, düşünme ve toplumsal yaşamı canlandırma açısından uyaran, okul öncesi döneminde önemli yer tutan, hayal gücü oyuncaklarıdır.

Aşağıda verilen yaş gruplarına göre yapılmış olan oyuncak listesi sizleri çocuğunuza göre oyuncak seçimi konusunda aydınlatacaktır. Fakat her çocuğun kendine özgü olduğunu ve ilgilerinin de birbirinden farklı olduğunu bu listeyi incelerken aklınızdan hiç çıkarmayın.

Yaş gruplarına göre oyuncak ve oyun faaliyeti listesi

Doğumdan 9 ayağa kadar

Müzik kutuları (kurmali ve elle kurmalı)

Hareketli oyuncaklar

Kucaklanacak oyuncaklar (yünden, kumaştan, kürkten ve plastikten)

Ses çıkaran tahta ve plastik oyuncaklar

Bez oyuncaklar

Diş kaşıma halkaları

Tutacaklı çingirak

Büyük boş küreler ve küpler

Lastik ve plastik sıkmalı oyuncaklar

Kumaş kitaplar

Renkli resim ve posterler

9 aylıktan 1 yaşına kadar

Kümeleme küpleri ve yığma oyuncakları

Büyük tahta çivilerden sokup çıkarma oyuncakları

Banyo için yüzen oyuncaklar

Toplar

Def

Küçük süzgeçli kahve ibriği, kapaklı tencereler

Takıp sökmek için plastik civata ve somunlar

Bezden bebekler

1 yaşından 18 aylığa kadar

İtmeli, çekmeli ses çıkartan oyuncaklar
Üstüne ve içine oturulacak büyüklükte tahta oyuncaklar
Boş tahta ve mukavva kutular
Küçük kutular
Oyuncak süpürge, faraş ve bezler
Öykü kasetleri
Çocuk şiir ve resim kitapları

18 aylıktan 2 yaşına kadar

Tahta çekiç ve çiviler; çakma panoları
Tahta, bez ve plastik hayvanlar
Su havuzu
Evde ve dışarıda salıncaklar
Kum havuzu, kum oyuncakları, kazıcı oyuncaklar ve kova
Küçük bebekler, fasulye torbaları
Çocuk şiir kasetleri ve kitapları

2 yaşından 2,5 yaşına kadar

Oyuncak bebekler ve bebekle ilgili malzeme
Plastik ve metal oyuncak tabak, çanak, çay takımları ve yemek pişirme gereçleri
Yumurta çırpacağı
Yıkama ve ütölemeyi taklit etmek için oyuncaklar
Su oyuncakları
Şişirilebilir toplar

Büyük tahta veya hafif metal kamyon, tren ve uçaklar

Tahta çivi çakılacak panolar

Salıncaklı at

İş tezgâhı, tahta tornavida ve tahta çekiç

Oyuncak telefon

Kaymak ve tırmanmak için küçük oyun alanı donanımı

Basit müzik oyuncakları (davul, zil gibi)

Büyük, yumuşak tebeşir ve boş kâğıt

Kalın boya kalemleri

2,5 yaşından 3 yaşına kadar

Boncuklar ve plastik uçlu ip

Sabun balonu

6-8 parçalık basit bilmeceler

Oyuncak mutfak donanımı

Trenler

Büyük tahta bina blokları

Tekerlekli el arabası veya küçük araba

Büyük kıl fırça ve sulu boya için resim kâğıdı

Oyuncak araba ve üç tekerlekli bisikletler

Oluklu mukavvalar

Oyun masası ve sandalyeler

Hayvanat bahçesi gezisi veya yakın çevre gezileri

3 yaşından 4 yaşına kadar

Parmakla boyama

Kil ve plastirin

Keskin olmayan makaslar ve kâğıt

Teyp ve çocuk şarkı kasetleri
İtme ve çekmeli araçlar (tercihen tahta)
Düğmeli ve fermuarlı giysileri olan, giydirilecek bebekler
Basit bilmeceler ve tahmin oyunları
Kızak
Öykü kitapları ve masallar (çocuğa okunmak üzere)
Renkli çıkartmalar
Basit sayı ve harf oyuncakları

4 yaş

Poster resimler, resim sehпасı, 1 numara kıl fırçalar ve büyük kâğıt (üzerinden gidilen türden değil)
Parmak kuklalar ve sahne
Hemşire ve doktor önlüğü
Oyuncak bakkal dükkânı donanımı
Renklere göre ayırmalı oyuncaklar
Çekiç, ufak halı çivileri ve tahta tabla
Karatahta ve tebeşir
Küçük bahçe gereçleri
Kâğıt yapıştırma
İp bağlama ve kedi merdiveni
Tahterevalli
Doğada gezintiler
Domino
Dikiş kartları
Tahta çivi ve bir araya getir-yap oyuncakları
Mıknatıslar
Büyüteç
Küçük ev hayvanları (kırmızı balık, kaplumbağa veya kanarya gibi)

Fazla bakım istemeyen küçük bitkiler

5 yaş

Büyük bebek arabası

Üç boyutlu yapılar için yapışkan bant ve kâğıt

Normal tornavida ve büyük vida, somun ve civatalar

Bilmeceler (8-12 parçalık)

Tekerlekli patenler

Basit resim, harf ve sayı oyunları

Basit aile oyunları

Okul ve sanat konularında öykü kitapları (çocuğa okunmak üzere)

Gölge kuklaları

6 yaş

Atlama ipi

Düz dikiş ve basit dokuma

Büyük araba

El kuklaları

Kullanılmayan giysilerle dolu giysi kutusu

Halka atma, disk fırlatma

Seksek, bilye

Körebe, ağaca çıkma, saklambaç

Çember çevirme

Basit kâğıt oyunları

Bilime ve tarihe giriş oyuncakları ve kitapları

Sağa sola gönderilme ve ev işleri yapma

7 yaş

Maskeler ve kostümler

Baskı gereçleri

Bisiklet (yan tekerlekleri olmayan)

Yüzme ve spor donanımı

Uçurtma

Nakış ve basit dikişler

Mozaik (önceden basılmış modellerle değil)

Şiir,

Pantomim, önderi-izle oyunları

8 yaş

Çocuğun kendi okuyabileceği kitaplar

Kelime bulmaca tahtaları

Elektrikli trenler

Pul, kelebek, taş koleksiyonlarına başlama

Basit bilimsel deney araçları, elektrik gereçleri

Denetim altında kibrit yakmayı öğrenmeye hazırlık

Denetim altında yemek pişirme ve kızartma

Basit gereç takımları ve malzemeler (önceden basılmış modeller değil)

9 yaş

Futbol, ping-pong ve basketbol donanımı

Örgü ve dantel

Kalabalıkla dans

Kimya takımları

V-8 motor gibi mekanik işlem gören modeller (statik ve çalışmayan modeller değil)

Ansiklopediler

Serüven kitapları

Aile oyunları, satranç, dama, monopol

Kuklalar ve tiyatro

Düzenli ev işleri

Düzenli olarak hayvanlara bakabilir.

Basit malzemeler kullanarak karmaşık aygıtlar yapmaktan hoşlanır.

10 yaş

Ekip oyunları, örgütlenmiş oyun ve sporlar

Tenis, yelken, kürek

Kızlar, kendi odalarının dekorasyonunu seçmeye ilgi duyarlar; arkadaşları için partiler plânlarlar; modellerden elbise dikerler.

Erkekler kendi belirledikleri amaçlar için, araçları yetkin bir biçimde kullanırlar. (Önceden hazırlanmış modeller verilmemelidir.)

11 yaş

Klüpler ve gizli örgütler

Geziler ve kampçılık

Ciddi koleksiyon ve sınıflandırmalar

Büyük boy bisiklet

Bilim ve spor kitapları

Problem çözme (karmaşık bilmece ve bulmacalar)

Büyük boy araç ve gereçler

Kil çalışmalarını

12 yaş

Radyo yapmak için araçlar

Akvaryum, bilim proje ve kitapları, mikroskop

Sanat kitapları

Fotoğraf makinası

Tahta oyma takımı ve malzemesi

Düzenli gazete okuma

13 yaş

Topluma ve sosyal gruplara duyulan belirgin ilgi

Canlı tiyatro, opera ve bale gösterileri

Tiyatrolar

Balık ve av donanımı

Kendi cinsine güçlü bağlılık

Kızlara, hayvanlar hakkında kitaplar

Erkeklerle, kahramanlar hakkında kitaplar

Yukarıdaki yaş gruplarına göre hazırlanmış liste yalnızca ilgilerin başlangıcına göre düzenlenmiştir.

Örneğin, parmaklarla boyama

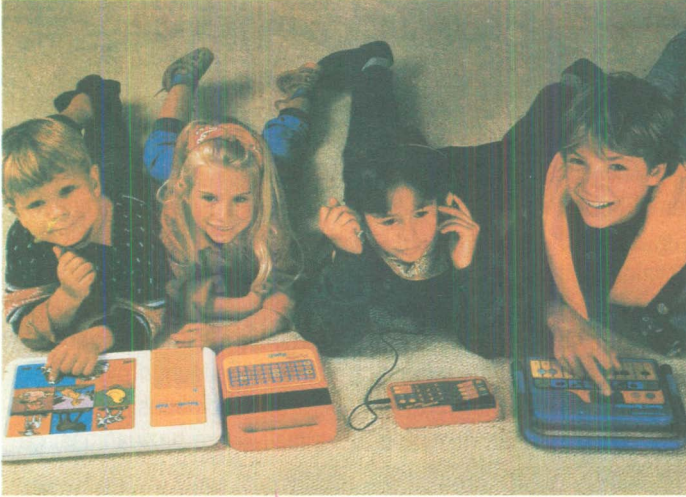
3-4 yaş arası grubunda listelenmiştir ki bu da hemen hemen bu faaliyet için başlangıç yaşı olarak düşünülebilir.

Özendirildiklerinde çocuklar -doğal olarak- daha büyük yaşlara kadar parmakla boyamayı sürdüreceklerdir.

Küplere, kasetlere, kitaplara ve gereçlere duyulan ilgi yukarıda işaret edilen başlangıç yaşlarından çok daha sonra da devam eder. Tanımlanmış olan oyuncak ve oyun faaliyetleri

ne düşünölebilecek yegâne olanaklar,
ne de her çocuğa sağlanması gereken oyun malzemeleridir.

Bu listenin amacı,
daha çok geniş genel yaş gruplarındaki çocukların
tipik ilgi alanlarına birer örnek oluşturmaktır.

Elektronik Oyuncaklar ve Bilgisayar Oyunları

Son yıllarda hızla artan elektronik oyuncak ilgisinin giderek tehlikeli boyutlarda yayıldığı dikkatimizi çekmektedir. Elektronik oyuncak ve bilgisayar oyunları, çocuğun dar bir mekanda sıkışıp kalmasına neden olan bireysel oyunlardır. Oysa bireysel oyun oynama çocukluğun ilk yıllarında aşımış ve artık çocuk kolektif oyun oynama dönemine girmiştir. İşte çocuğu arkadaşlarından uzaklaştırmakla sosyal gelişimini olumsuz açıdan etkileyen elektronik oyuncaklar ve bilgisayar oyunları, ondaki yaratıcılık yeteneğinin gelişmesini de engellemektedir.

Dikkat, algı, göz-el koordinasyonu ve muhakeme gibi bazı zihinsel işlevlerin gelişiminde yararları bulunmasına karşın, bu tip oyun ve oyuncaklar çocuğun gerçek anlamdaki oyun faaliyetini ve sosyal gelişimini olumsuz bir biçimde etkilemektedir.

Kız ve Erkek Çocuklar İçin Oyuncaklar

Üç yaşına kadar normal olarak erkek ve kız çocukların oyuncakları arasında ayırım yapılmaz. Her iki cinsin de kas kontrolü ve koordinasyonu için alıştırmaya ihtiyaçları vardır; her iki cinsin de iletişimin temel becerilerini öğrenmeleri gerekir. Çingirak, tahtalı jimnastik, sarılacak oyuncaklar, bebekler, küpler, itmeli oyuncaklar, mum boyalar, tahta çivi çakmalı tahtalar ve küçük çocukluktaki diğer oyuncaklar kız veya erkek çocuklar için eşdeğerdedirler. Üç yaşından sonra cinsiyet ayrılıkları daha belirginleşir ve bunun sonucu olarak da ana-babalar, zaman zaman, kız çocuğunun oynayacağı oyunu özellikle anneliğe ait işlevlerin canlandırılmasına yönettiren, erkek çocuğun erkeksi tavır ve faaliyetlere hazırlanması gerektiği şeklindeki yanlış sanılara kapılırlar.

Kız ve erkeğin cinsel içgüdüleri, her birini anne ve babanın taklidini yapma yönünde dürtüler. Fakat her birinin büyüme ve gelişme için ihtiyaç duydukları beceri ve tecrübeler gene de büyük ölçüde aynıdır. Bunlar hem kızlar hem erkekler için aynı oyuncaklarla-itaifae araçları ve bebekler gibi- iyi bir şekilde sağlanabilir. Erkekler yapı oyuncaklarına, tren ve kamyonlara daha büyük bir eğilim göstereceklerdir. Aynı zamanda bebeklerle baba rolünün canlandırılması yolu ile bazı tecrübelere sahip olmak isteyeceklerdir. Dikme, örme ve yemek pişirme takımları ile bebek evleri kız çocuklara ileride

gerekli olacak bir çok beceri konusunda tecrübe ve pratik kazandırılır. Benzer şekilde, arabalar, yapı oyuncakları da erkek çocuğuna daha sonra ev işlerinde veya laboratuvar donanımını kullanmada yararlı olacak el yatkınlığını kazanmada yardımcı olacaklardır.

Kız ve erkek çocuklar öğrenme, tecrübe ve oynama için dürtülere ihtiyaç duyarlar. Ergenlik çağlarının başlangıcındaki kısa süre dışında, aynı kitapları okuyacak; aynı şiir ve müziği dinleyecek ve yaşamları boyunca benzer becerileri uygulayacaklardır. Okur-yazarlık cinsiyet ayrımı tanımaz. Aynı yaştaki kız ve erkek çocukların gelişme oranlarında ve belli faaliyetler için hazır oluşlarında farklar olmasına rağmen faaliyetler yine de büyük çapta benzerdirler.

Kızların da erkeklerin de yaratıcı anlatıma ihtiyaçları vardır. Akılları ile olduğu kadar elleri ile de çalışmak gereğini duyarlar. Kullandıkları araçların büyüklerin geleneklerine göre erkek veya dişi olması hiç önemli değildir.

Oyuncak Satın Alırken veya Yaparken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

Çocuk oyuncaklarını seçerken ve yaparken aşağıdaki noktalar gözönünde tutulmalıdır:

1- *Oyuncak sade, ayrıntıları az, iyi zımparalanmış, sivri köşeleri yuvarlatılmış, pürüzü ve çatlaklı olmayan malzemeden yapılmalı; oyuncuğun sivri, keskin, kesici yanları olmamalıdır.*

2- *Oyuncak, çocuğun yaşına, gelişimine, uygun, boyuna göre ve kullanışlı olmalıdır.*

3- *Oyuncağın biçimi ve boyutları, kullanılacağı amaca ve oyun alanına uygun olmalıdır.*

4- *Çocuk, oyuncuğı gördüğünde, onun yapısal özelliklerini ve kullanımışını kolayca anlayabilmeli, kendi başına çalıştırabilmelidir.*

5- *Oyuncak, dayanıklı, sağlam olmalı, kolayca temizlenebilmelidir.*

6- *Oyuncak, hava koşullarına ve uzun süreli kullanıma elverişli olmalı, çok yönlü kullanılabilirdir.*

7- *Oyuncağın yanıcı, parlayıcı nitelikleri yan, parlak, canlı renklerde, zehirsiz boya ya da vernikle boyanmış olmalıdır.*

8- *Oyuncak göze hoş görünmeli, yapısı ve biçimi zevkli olmalıdır.*

9- *Oyuncak ele hoş gelmeli, dokunma duygusunu etkilemelidir.*

10- *Oyuncak, birden fazla çocuğun oynayabileceğı nitelikte olmalı, paylaşma duygusunu desteklemelidir.*

11- *Çocuğun merakını, ilgisini, el becerilerini, girişimciliğini, yaratıcılığını, hayal gücünü etkilemeli, sorunlara çözümler bulmasını sağlamalı, çok yönlü kullanmaya uygun olmalıdır.*

12- *Kaslarını uyum içinde çalıştırmasına yardımcı olmalı ve hareket özgürlüğüne katkıda bulunmalıdır.*

13-Çocuğun sözlü ifade, okuma-yazma ve matematik öncesi kavramlarını geliştirici nitelikte olmalıdır.

14- Çocuğun özgürce oynamasını sağlamanın ötesinde, çocukta gözlem, deneyim ve keşfetme isteğini uyarmalı, sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır.

Ayrıca çocuklarınızın oyuncaklarıyla güvenli bir şekilde oynaması için aşağıdaki hususları mutlaka aklınızda bulundurmanız gereklidir:

1- Boyalar: Beş yaşından küçük çocuklar için boyanmış, spreyleneş veya boya cilalı tüm oyuncakların etiketlerinde, kullanılan boyaların içinde %1'den az kurşun bulunduğu veya zehirli olmadıkları belirtilmiş olmalıdır. Aynı şey çocuklar için hazırlanmış kumaş defterlerin boyanması için kullanılan mürekkepler için geçerlidir.

2- Doldurma veya şişirme oyuncakları veya diğer yumuşak, büyük cisimleri bebeğiniz uyurken yatağında veya oyun parkında bırakmayın.

3- Sıvıyla doldurulmuş diş kaşıma halkaları ve diğer oyuncaklar konusunda dikkatli olun. Sızıntı olup olmadığını sık sık kontrol edin. Sıvıların hastalık bulaştırıcı oldukları bilinmektedir.

4- Keçe oyuncaklar: Okul öncesi çocuklara renkli keçe oyuncaklar vermeyin. Bunların boyaları sabit değildir.

5- Pelüş oyuncaklar: Düğme gözleri ve kulakları kontrol edin ve tüm kurdele, zil, ip veya diğer parçaları sökün, çünkü bunlar bebek tarafından koparılabilir.

6- Bebekler ve küçük çocuklar için oyuncaklar: Kendisi küçük olan veya küçük parçaları olan oyuncakları almayın, çocuk tarafından yutulabilir.

7-Tahta, metal ve plastik oyuncaklar: Oyuncak araba ve vagonla-

rin tekerleklerini kontrol edin ki koparılıp çıkarılmasınlar. Oyuncakları malzemenin sağlamlığı açısından kontrol edin. Kıymıksız olmalarını ve kenar ve köşelerin hafifçe yuvarlanmış olmasını garantiye alın. Çivilerle tutturulmuş tahta oyuncaklar almayın. Metal parçalarla tutturulmuş ince metal oyuncaklar almayın.

8- Yaş gruplaması: Çocuklara oynamak için yaşlarına uygun olmayan oyuncakları vermeyin. Yedi yaşındaki bir çocuk için güvenli olan bir oyuncak , üç yaşındaki için son derece tehlikeli olabilir.

9- Oyuncak sandıkları: Kapakları üstten açılan oyuncak sandıkları almayın. Bunlar çocukların ellerine veya başlarına düşebilir.

10- Çocuğunuzun evdeki, dışarıdaki, çocuk bahçelerindeki, yüzme havuzlarındaki ve plajlardaki oyunlarını denetleyin.

11- Evin dışındaki oyun alanlarını-özellikle eğer bunlar yol kenarlarına, göllere, havuzlara, nehirlere veya yüzme havuzlarına yakınsa-çitle çevirin.

12- Hiçbir zaman garaj girişlerinde, kapı girişlerinde, kapı veya merdiven civarlarında oynamalarına veya oyuncaklarını buralarda bırakmalarına izin vermeyin.

13- Çocuğunuzun odası veya köşesi için tavan lambası sağlayın. Uzatma kordonlarının yerden geçmesini önleyin. Emekleme veya yeni yürüme çağılarındaki çocuğün erişebileceği tüm prizleri tıkayın.

14- Kırılm

15- Çocuklarınıza motorları açıkta olan kurmalı veya diğer mekanik oyuncakları vermeyin.

16- Tekertepli araçları almadan önce dengelerini kontrol edin. Çocuğunuzun bisiklete korunmuş alanlarda, düz yerlerde ve oyun alanlarında binmesinde ısrar edin: Hiç bir zaman caddede gezmemelidir. Kavşaklardan geçmesine izin vermeyin.

17- Çocuğunuzun keskin, sivri veya kırılabilir cisimler taşıırken

koşmasına veya paten yapmasına izin vermeyin. Karşıdan karşıya geçerken veya merdivenlerden inip çıkarken patenlerini çıkarmasına özen gösterin.

18- *Kızakların, vagonların, patenlerin sadece korunmuş alanlarda kullanılmasına özen gösterin. Çocuğun kızığını veya patenini bisiklete, arabaya veya herhangi başka bir araca bağlamasına asla izin vermeyin.*

19- *Önemli güvenlik önlemlerini almak için fazla küçük olan çocuklara elektrikli tren gibi evdeki cereyandan yararlanacak elektrikli oyuncaklar vermeyin. Çocuğunuzun ellerinin ve yerlerin bu tip oyuncakları prize sokmadan önce tümüyle kuru olmasına dikkat edin. Çocuklara hiçbir zaman ısı yaratan veya ısı gerektiren elektrikli mutfak gereçleri vermeyin. Bunlar pek güvenli değildir.*

20- *Çocuğunuzun demiryolları, elektrik jeneratörleri, dozer, çiftlik makinaları veya başka makinaların civarında; iskelelerde ve mendireklerde, kaya, kum ve talaş yığınları üzerinde; çöp bidonları, hurda yığınları, ahırlar, silolar, endüstri veya inşaat alanlarında; veya bozulmuş buzdolapları ile oynamalarına izin vermeyin.*

21- *Çocuğunuzun fişeklerle, veya yüksek voltajlı donanımınla, denetim altında olmaksızın ve tüm güvenlik önlemleri alınmaksızın oynamasına izin vermeyin. Örneğin, epoksi tutkallar yüksek derecede zehirli ve kanserojendirler.*

22- *Çocuğunuzun ağaç evini, çukurlarını, odasını, atelyesini, laboratuvarını ve diğer faaliyetlerini güvenlik açısından kontrol edin.*

23- *Evde olmadığı zamanlar çocuğunuzun nerede, kiminle olduğunu ve arkadaşlarının kimler olduğunu bilin.*

24- *Çocuğunuzun eline kesinlikle oynaması için sahici silah ve patlayıcı medde vermeyin.*

25- *Çocuğunuzun uçurtmasını iletken olmayan bir ip veya kordonla uçurmasına dikkat edin.*

26- *Çocuğunuza çocuk bahçesi donanımının güvenli ve uygun kullanımını öğretin. Bu donanımı başka çocuklar kullanırken bunlardan uzak duracak ve bunu dikkatle kullanacak olgunluğa erişmeden buralara gitmesine izin vermeyin. Büyük çocukları çocuk bahçelerinden, donanımdan ve kum havuzlarından uzak tutun, çünkü bunlar daha küçük çocukların kullanımı için yapılmışlardır.*

27- *Ne yapacaklarını bilecekleri olgunluğa erişinceye ve tehlike anında paniğe kapılmayacakları düzeye gelinceye kadar çocuklarınızı evde yalnız bırakmayın.*

28- *Yerdeki oyuncaklar: Küçük çocuğun oyuncaklarını oyunun bitiminde kaldırın. Büyük çocukların kullandıktan sonra kendi oyuncaklarını kaldırmalarını sağlayın. Yerlere saçılmış oyuncaklar hem çocuklar, hem de büyükler için tehlikelidirler.*

Oyuncakların Kullanılması ve Kullanılış Talimatları

Çocuk oyuncak için hazır ve oyuncak da kendi içinde büyük bir oyun potansiyeline sahip olsa bile, oyuncağın başarısı gene de çocuğa sunulmuş şekline bağlıdır. Oyuncağın veriliş şekli çocuğun onunla oynayabileceği ve yaratıcı bir biçimde kullanabileceği uzantıyı saptar.

Oyuncaklarla birlikte verilen kullanılış talimatları ne yazık ki pek yardımcı olmamaktadırlar. Bunlar normal olarak, esas amaçları olan çocukların randıman düzeyinin ötesinde, karmaşık örnekler gösterirler. Bazı ana-babalar kullanılış talimatlarında son derece merak uyandırıcı biçimde resimlenmiş olan sonuçlardan bazılarını gösterme hevesine kapılırlar. Çocuk da normal olarak asık suratla

ve sınırlı bir şekilde onların yanında durur. Ana-baba işlerini bitirdiklerinde çocuk oyuncuğa olan tüm ilgisini kaybetmiş olur.

Her oyuncak ana-babaya, oyuncuğı çocuğa nasıl sunmak gerektiği konusunda öneriler getirmelidir. Yaşı ve tecrübesi ile yeterli kazanmış bir çocuk, yeni bir oyuncuğın yararlanılabilecek yeni kullanımlarını derhal görebilmelidir; ancak, eğer çocuğun oyuncuğın tüm kullanımlarını keşfetmesi gerekiyorsa, ana-babanın ilgisi ve yol göstermesi gene de gereklidir.

On yaşındaki bir çocuğa önceden bir bilgisi veya tecrübesi olmaksızın bir kimya takımı vermek, bu oyun malzemesinin o çocuk için gerçekte yararsız olması demektir. Gerçekten, hazır olmadığı bir armağan, hazır olmadığı bir zamanda, o konuya gelecekte duyabileceği ilgiyi de engelleyebilir. Bu tip bir oyuncuğın henüz olgunlaşmamış düzeyde verilışı onun kullanılışını kısıtlar. Çocuk onu kullanmadan, onunla oynamadan ve ondan bir şey öğrenmeden terk edecektir. Oysa çocuk eğer uygun bir şekilde hazırlanmış olsaydı, tecrübelerini genişletmesine katkısı bulunabilirdi.

Çocuğa kurulmuş bir elektrikli tren veya yarış otomobili vermek, çocuğun oyuna katılım olanaklarından çoğunu elinden alır. Çocuk transformatörün yanına oturacak ve trenlerin veya arabaların sadece daha hızlı veya daha yavaş gitmelerini sağlayacaktır. Eğer çocuk rayları kendisinin kurmasına özendirilirse ancak o zaman onu ilgilendirecek ve sürekli meşgul edecektir. Kaba kartondan tüneller ve coğrafi şekiller oluşturabilir. Planını değiştirmek ve genişletmek için zaten sahip olduğu küpleri ve diğer oyuncakları kullanabilir. Yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak ilâveler yapabilir. Transformatörün çalıştırılması oyunun ana bölümünün sadece normal bir parçasıdır. Oyunağın uygun biçimde verilışı çocuğu çok çeşitli faaliyetleri merkezî bir ilgiye bağlama konusunda özendirecektir. Oyuna tam bir bağlılık için iyi yapılmış ve tasarlanmış herhangi bir oyuncak veya oyun faaliyeti bir araç olarak kullanılabilir. Bu, ana-babanın sunuş tavrına ve bir uzantıya kadar çocuklarının oyununa girme yolundaki arzularına bağlıdır.

Hayalî Oyun ve Oyun Malzemeleri

Hayalî oyun, 4-5 yaş çocuğunun en çok oynadığı bir oyun türüdür. Çocuklar hayalî oyunda istedikleri kişiliğe kolayca girerler ve oyunu gerçekmiş gibi oynarlar. Gerçek hayatta çok sakin olan kız ya da erkek çocuklar hayalî oyun sırasında, yırtıcı bir hayvan olabilirler. Yine bu oyun sırasında annenin, babanın, kardeşin rolüne, bekleğe döndüklerini ya da büyüdüklerini hayal ederek, çeşitli yaşantılar içerisinde, kendilerini korkutan yaratıkları ya da olayları yeniden yaşarlar. Görüldüğü gibi hayalî oyun, büyük ölçüde taklide ve sınırsız hayal gücüne dayalı, çocukların çeşitli sosyal ilişkileri yansıttıkları, kendilerini ifade ettikleri bir oyun türüdür.

Hayali oyun için çeşitli bebekler, dolgu oyuncaklar, oyuncak ev araç ve gereçleri, çeşitli boyutlarda bloklar, kuklalar, maskeler, elbiseler, şapkalar ve daha sayamayacağımız kadar çok malzeme kullanılır. Bu hayali oyun araçları elimizdeki artık malzemelerle yapılabilir.

Evdeki Oyun Malzemeleri

Mukavva kutular, annenin dikiş sepetindeki bitmiş tahta makaralar, eski süpürge sopaları, kumaş parçaları, gömleklerden çıkan kartonlar, kesekâğıtları, yumurta kartonları, kurdele ve düğmeler, atılmış daha bir sürü şey her evde bulunabilecek oyun malzemesini oluştururlar. Çoğu çocuk bu eskileri, bunların oyun değerini farkettiklerinden içgüdüsel olarak saklarlar. Birçok ana-baba bu şeylerin çocuk için neler ifade ettiklerinin ve bunların oyunda nasıl kullanılacaklarının farkında değildirler. “*Bir sürü oyuncuğun varken bu çöpler niye*”, şeklindeki ana-baba eleştirisi, birçok çocuğu en yararlı oyun malzemelerinin bazılarında mahrum eder.

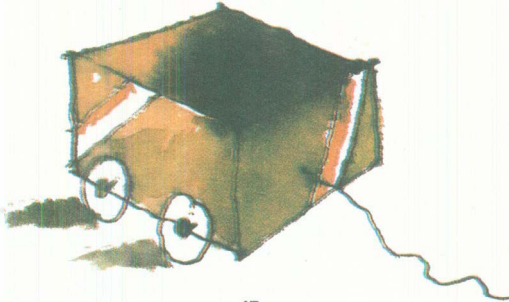
Ana-babaya getirdiğimiz bu atılmış malzemeyi değerlendirme önerisi, tamamlanmamış bir “Nasıl oynanır”, projesinden çok daha değerlidir. Çocuklar oyun oynarlarken fikirleri birleştirerek biçimsel mantıktan daha iyi bir mantık yürütürler. Çocuğunun oynadığı oyunun ruhuna girebilmek için anne-babanın bu tip birleştirmeleri yapmayı denemeleri gerekir. Bu yolla kendilerinin en masum ve sorumsuz bir çocuk kadar yaratıcı olduklarını göreceklerdir. Gelin, tahta makarayı dikiş sepetinden alalım ve bu makaranın oyunda çocuğa neler ifade edebileceğini görelim.

“Eğer makarayı yanlamasına koyarsam onu yuvarlarım. Aşağı

doğru yuvarlanıyor ama destek olmaksızın yukarı doğru yuvarlanmıyor. Şimdi makarayı tepesi üstü koyarım, ama o zaman yuvarlanamaz. Küplerimle inşa ettiğim binanın tepesinde bir su kulesi olabilir. Makarayı uzun bir tahtanın ucuna koyarak onu bir trenin bacası yapabilirim. Yaptığım bir sürü şeyin bacası da olabilir bu makara. Bir çok makarayı alıp kamyonuma koyabilirim. Şimdi fıçı oldular. Küplerimle uzun bir kızak yapıp makaranın daha uzun yuvarlanmasını sağlayabilirim. Bir çeşit demiryolu yaptım. Makaranın deliğinden bir kalem sokup onun bir topaç gibi dönmesini sağlayabilirim. Makaraya bir ip parçası çivileyip ipi sararım. İpi saldığında makara büyük bir hızla döner. Bir tür Yo-yo buldum.”

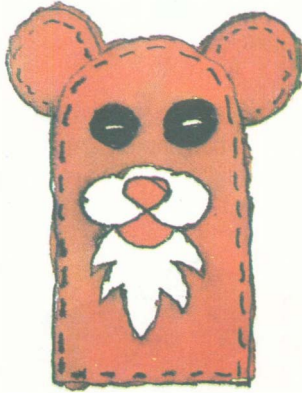
Normal bir makarada büyük bir oyun potansiyeli vardır. Anne-baba çocuğun hayal gücünü dürtüleyip evde mevcut olan malzemeden nasıl yararlanabileceğini göstererek ondaki yaratıcı kıvılcımı ateşleyebilir.

Diğer bir örnek: Anne-babanın bakkaldan aldıklarını taşırken kullandıkları mukavva kutu hemen hemen sınırsız oyun olanakları verir. İçine girip onun bir sandal, bir uçak, bir uzay gemisi veya bir otomobil olduğunu düşünebilirsiniz. Kutuyu birçok şey haline soka-

bilecek, ilgisi yokmuş gibi görünen bir sürü malzeme ve oyuncak kullanabilirsiniz. İki küçük kutu bir treyler haline getirilebilir. Yan taraflara lumboz delikleri, çapa ve dalgalar çizerek, bir de süpürge sopası dikerek bir tekne yapabilirsiniz. Kutuyu kesip bunu sayısız proje için hammadde haline getirebilirsiniz.

Anne-baba ve çocuk bir kez herşeyin taklit edilip keşfedebileceği bir düşüncede birliklerinde çocuk tüm tecrübelerini oyunda canlandırabilir. Çocuk bir tecrübesini canlandırırken yeni tecrübeler kazanabilir. Ona anında birtakım şeyler bulmak, yeni araç ve malzemeleri kullanmak, denemek ve yanılmak, tekrar denemek ve başarmak öğretilebilir.

Berberce Kukla Yapalım

Kuklalar çok çeşitlidir, bunlar el kuklası, kesekağıdından kukla, parmak kuklası, yüzük kuklası, ipli kukla, gölge ve çomak kuklası gibi çeşitli isimler alır. Sizinle birlikte beraberce parmak kuklası yapalım.

Parmak kuklaları adından da anlaşılabilceği gibi parmağa takılarak oynatılan kuklalardır. Pekçok şekilde parmak kuklası yapılabilir. Eski bir "deri, plastik veya yün" eldivenin orta ve işaret parmakları yardan ya da dibinden kesilir. İstenilen karakterde kukla figürü karton üzerine çizilir; boyanır; etrafından muntazam kesilir; böylece kukla hazırlanmış olur. Kartondan parmak kuklası yapımı için parmak genişliğinde bir rulo yapılır ve yapıştırılır. Bu işlem için tuvalet kağıdının içinden çıkan rulolar da kullanılabilir. Sonra üzerine istenilen karakterler çizilerek boyanır. Yünlerden saçı yapılır. Başına kumaşdan şapka yapıp giydirilir. Artık yün ve orlon parçalarıyla da parmak kuklası örülerek kullanılabilir.

Yaratıcı Oyun ve Oyun Malzemeleri

Üç yaşından sonra çocuklar keşif ve icattan çok hoşlanırlar. Onlar için değişik yaratıcı bir ürün oluşturmak hem eğlenceli, hem de eğitici bir uğraştır. Bu nedenle çocuğa yeterli zaman, bol yer, yaş ve gelişimine uygun araç gereç ve malzemeler verilmeli, birşeyler yaratmasına olanak sağlanmalıdır. Yaratıcı etkinliklerde çocuk, malzemeleri kullanırken geniş el kol hareketleriyle, hatta bedeninin tüm üst kısmını hareket ettirerek çalışır. Özellikle resim ve boya yaparken, suyla oynarken, ya da birşey çakarken çocuğun ayakta durarak çalışmasına, kil ve benzeri yoğurma malzemelerini, kes-

me yapıştırma uğraşlarını sürdürürken oturmasına olanak sağlanmalıdır.

Yaratıcılığa yönelik oyun malzemelerine baktığımızda karşımıza şunlar çıkmaktadır.

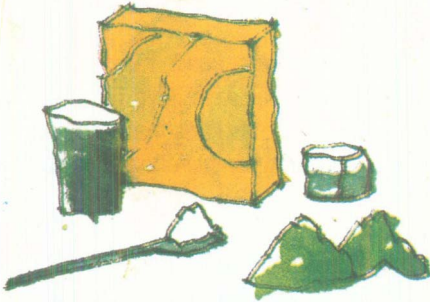
1- Yoğurma Maddeleri: *Tuz seramiği, kil, kâğıt hamuru, talaş hamuru, macun, plastrin, mum v.b.*

2- Boya çalışmaları: *Mum boya, kazıma çalışmaları, parmak boya, sulu boya, yağlı boya, ip boyası v. b.*

3- Baskı çalışmaları: *Sebze, sünger, fırça, yaprak, patates, el ve parmak baskıları.*

4- Artık malzemelerle (kolaj) çalışmaları: *Çeşitli artık malzemelerin (hayvan tüyleri, kumaş parçaları, kabuklar, yıldızlı kâğıtlar, çam kozalakları, şişe kapakları, kürdan v.b.) kâğıt, karton, vazo, kavanoz v.b. üzerine yapıştırılmasıyla yapılan bir çalışmadır.*

5- Kesme, yapıştırma işleri: *Kâğıt yırtma, kâğıt katlama, kâğıt kesme, kâğıt yuvarlama, kâğıttan süsler yapma.*

Berberce Parmak Boyası Yapalım

Parmak boyası her yaştaki çocuk için sevilen bir oyundur. Çocukların hem rahatlamalarını sağlar, hem de yaratıcılıklarını geliştirir. Çocuklar parmak boyasına önce bir parmağı ile başlar ve yavaş yavaş diğer parmaklarını da çalışmaya katarlar. Parmak boyasına başlamadan önce çocuğun üstünü kirletmesine engel olmak için önlük giydirilmelidir. Parmak boyası tek tarafı parlak kâğıtlara (tak-

vim yaprağı) yapılabilirdi gibi - kayganlık vermesi için - doğrudan düz renkli bir muşamba üstüne de yapılabilir. Kâğıt veya muşamba çok hafif ıslatılarak çalışılır.

Parmak Boyasının Hazırlanışı:

1 ölçü çamaşır kolası

1 ölçü soğuk su

2 ölçü sıcak su

1/2 ölçü toz sabun

1 çay kaşığı talk pudrası

1 çay kaşığı toz boya

1 ölçü kola, 1 ölçü soğuk suda eritilir. Kaynamakta olan 2 ölçü suya karıştırırsa karıştırırsa ve azar azar ilave edilerek berraklaşınca kadar pişirilir. Daha sonra bu karışıma rendelenmiş sabun, talk pudrası, birkaç damla karanfil yağı ve toz boya ilave edilir ve soğumaya bırakılır.

Masaya oturan çocuğa çeşitli renklerde hazırlanmış parmak boya-ları verilir. Renk seçimi çocuğa bırakılır. Çocuklar kağıt üzerinde boyalarla değişik çalışmalar yaparlar.

Eğitici Oyun ve Oyuncaklar

Eğitici oyun ve oyuncaklar çocukların zihin gelişmesine yardım eden oyun ve oyuncaklardır. Eğitici oyuncaklar, çocuklarda kavram oluşturma, problem çözme, algılama gibi zihinsel yeteneklerin gelişimine yardım eder. Ayrıca çocukların dikkat süresi ve dikkat yoğunluğu geliştirmeleri için ortam hazırlar. Çocukların sayıları tanımalarını, anlamalarını, sınıflama ve gruplama yapabilmelerini, parçaları birleştirerek bir bütünü oluşturmalarını kolaylaştırır. Düşünme, akılda tutma, karar verme gibi zihinsel işlevleri yapabilmelerine yardım eder. Eğitici oyuncaklar, çocukların gözlem yapabilmelerini kolaylaştırır, olayların gelişimindeki mantık sırasını kavramalarına yardım eder. Araştırma, karşılaştırma, bağlantılar kurma, benzerlik ve ayrılıkları farketme, görsel ayırım yapabilme yeteneklerini geliştirir.

Eğitici Oyuncak Hazırlarken Nelere Dikkat Etmeliyiz?

1- Eğitici oyuncakların yapımında sağlam bir malzeme kullanılır. Tahta en uygunu olmakla birlikte deri, pazen, mukavva, karton da zaman zaman kullanılır.

2- Eğitici oyuncaklar çocukların gelişimleri ve çevresi, geçirdiği deneyimleri göz önünde bulundurularak hazırlanır.

3- Çocukta geliştirilmek istenen kavram ve becerilere göre hazırlanır.

4- Eğitici oyuncakların resimleri güzel çizilmiş, renk uyumuna dikkat edilerek boyanmış olmalıdır.

5- Eğitici oyuncaklarla çocuklar tek başına oynayabilecekleri gibi, iki üç çocuk küçük bir grup oluşturarak da oynayabilir.

6- Eğitici oyuncaklarla oynayan çocuklara, oyunun kuralları ve a-

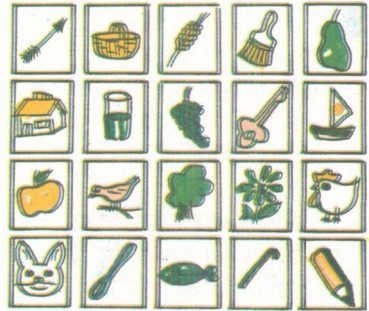
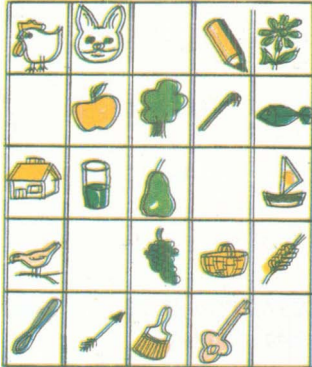
maçları açıklanır. Çok gerekli olmadıkça ve onlar istemedikçe yetişkinler yardım etmemelidir.

7- Eğitici oyuncaklar çocuklara basitten karmaşığa doğru sunulmalıdır.

Eğitici Oyuncak Modelleri

Pekçok değişik eğitici oyuncak modeli vardır. Bu kitapçıkta oyuncaklardan bazılarının modelleri verilmiştir. Anne ve babalar bu modelleri esas alarak, kendi yaratıcılıklarını da ortaya koyarak değişik modeller hazırlayabilirler. Yapılacak oyuncak tahta üzerine çalışılacaksa, yağlı boya ile; karton veya mukavva kullanılacaksa, sulu boya veya ispirtolu kalem kullanılarak boyanır.

1- Çocukların benzer şekilleri eşleştirmesine yarayan eğitici oyuncaklar: Bu oyuncak modelinde çocukların bir resmi şekil, renk açısından benzeri ile eşleştirmesi istenir. Ayrıca resimli tom-bala ve resimli domino olmak üzere ayrı ayrı modelleri de vardır.

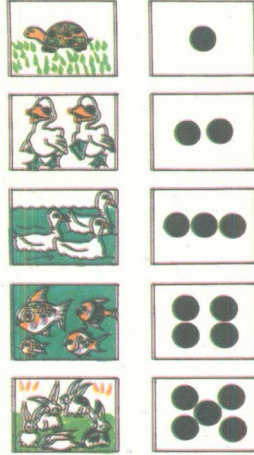

2-Çocukların parça bütün ilişkisini kavramasına yardım eden eğitici oyuncaklar: Bu oyuncakta çocuktan aynı resmin büyük ve küçüğünü eşleştirmesi veya büyükten küçüğe sıralaması istenir.

3- Büyük-küçük kavramlarının gelişmesine yardımcı olan eğitici oyuncaklar: Bu oyuncaklarda çocuktan aynı resmin büyük ve küçüğünü eşleştirmesi veya büyükten küçüğe sıralaması istenir.

4- Renklerle ilgili eğitici oyuncaklar: Bu tip oyuncaklarda çocuktan renklerle ilgili eşleştirme, grublama veya renk tonlarını ayır-detmesi istenmektedir.

5- Sayılarla ilgili eğitici oyuncaklar: Bu tip oyuncaklarla çocuklar sayıları tanırlar, sayıların birbirleriyle olan ilişkisini öğrenirler.

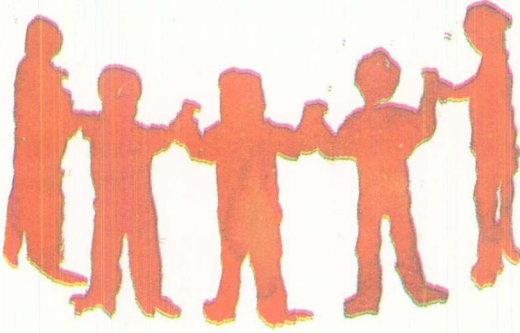
a. Şekli görülen resimler ve sayıları belirleyen yuvarlaklar ayrı kartlara hazırlanır. Çocuklar üzerinde yuvarlaklar olan ve sayıları gösteren kartlarla uygun sayıdaki resimli kartları eşleştirirler. Önce 1'den 5'e kadar daha sonra 1'den 10'a kadar olan kartlar verilir.

6- Çocukların ilişkileri kavramasına yardım eden eğitici oyuncaklar: *Çocukların çevresinde kullandığı, birbiriyle ilgili olan nesnelerin, anne hayvanla yavrusunun eşleştirilmesi veya hayvanlarla yaşadıkları yerler arasında ilişki kurulması ile ilgili eğitici oyuncaklar bu gruba girmektedir.*

7- Çocukların nesne özelliklerine göre gruplamasına göre hazırlanan eğitici oyuncaklar.

8- Çocuklarda zaman kavramının gelişmesine yardımcı olan eğitici oyuncaklar.

9- Çocuklara anlatılan bir olayın oluşum evrelerini sıralamasına yardım eden eğitici oyuncaklar.

Sınırlı ve Kurallı Grup Oyunları

Bu oyunları iki grupta sınıflandırmak mümkündür.

- 1- *Sakin oyunlar.*
- 2- *Hareketli oyunlar.*

Sakin oyunlar çoğu kez evde veya kapalı bir yerde oynanan oyunlardır ve çocuklara çeşitli kavramların kazandırılmasında rol oynar.

Sakin Oyun Örnekleri:

1- Kadife, pamuklu, saten, zımpara kâğıdı, yağlı kâğıt, metal, tahta, plastik parçalarından ikişer tane hazırlanır. Bu malzemeler karışık olarak, ortada bir masa üzerine konur. Ebe olmak isteyen çocuk masanın yanına gelir; öğretmen gözlerini bağlar. Ebe dokunarak, benzer olan iki malzemeyi üst üste koyar. Çocuklar sırayla ebe olurlar.

2- Çocuklar sandalyelerinde daire şeklinde otururlar. Bir çocuk, bir hayvan sesi çıkarır. Diğer çocuklar, bu sesin hangi hayvana ait olduğunu söylerler. Oyun böylece devam eder.

3- Çocuklar sandalyelerinde daire şeklinde otururlar. Ebe olmak isteyen çocuk sandalyesiyle dairenin ortasına gelir; yetişkin gözlerini bağlar ve daire şeklinde oturan çocuklardan birine işaret eder. İşaret edilen çocuk, ebeğin yanına gelir ve şöyle der. *"Tık, tık, kapıyı açar mısın, benim"* der. Diğer çocuklar hep birlikte, *"Küçük Ali evinde oturuyor; biri, benim diyor."* derler. Her defasında, ebe olan çocuğun adı söylenir. Ebe olan çocuk, kapısını çalanın kim olduğunu, sesinden tanımaya çalışır.

4- Çocuklarla, hep birlikte oturulur. Anne veya baba da alçak bir sandalyede, onlarla birlikte oturur ve bir hayvan adı söyler. Örneğin, kedi gibi. Çocuklar aynı sesle başlayan başka hayvan adları bulurlar; kelebek, kertenkele gibi. Oyun, çiçek, eşya adlarıyla devam eder.

5- Çocuklar, ayakta daire olurlar. Yetişkin elinde tuttuğu çeşitli şey-

leri çocuklara gösterir. Örneğin, 2 kalem, 3 silgi, 5 boya kalemi, 4 tebeşir gibi. Çocuklar, gösterilen eşya sayısı kadar, el çırparak hiç konuşmadan karşılık verirler. Bu sayı oyunu, şöyle de oynanır: Yetişkin "4 kere zıplayın; 3 kere ellerinizi çırpın; 2 kere sağ ayağınızı yere vurun" der. Çocuklar söylenenleri, o sayı kadar, konuşmadan yaparlar.

6- Çeşitli renklerde ve geometrik şekillerde kesilmiş elişi kâğıtları çocuklara verilir. Aynı renklerdekilerin ve aynı geometrik şekillerin bulunması şeklinde oynanır.

7- Yetişkin, üzerinde resimler bulunan kartlar hazırlar. Çocuklar bu resimli kartları, ses uyumuna göre, yanyana getirirler.

Mum Arı Halı Pantolon
Kum Sarı Çalı Balon

Bu resimli kartlardan yararlanılarak, çocuklardan, aynı sesle başlayan başka kelimeler bulmaları istenebilir.

8- Çocuklar sandalyelerinde daire şeklinde otururlar. Çocuklardan biri gözlerini yumar. Yetişkin oturan çocuklardan birine sınıftan çıkmasını işaret eder. İşaret edilen çocuk yavaşça dışarı çıktıktan sonra ebe gözlerini açar ve kimin sınıftan çıktığını bulmaya çalışır.

9- Çocuklar yerde otururlar. Yetişkin, bir tepsi içinde çeşitli cisimleri çocuklara gösterir. Tepside kalem, tebeşir, küçük oyuncaklar bulunabilir. Çocuklar dikkatle bakarlar ve gözlerini yumarlar. Yetişkin tepsideki cisimlerden birini saklar. Çocuklar gözlerini açarlar. Eksik olanı bulmaya çalışırlar. Aynı oyun, tepsiye çeşitli renkte pastel ya da mum boya konarak da oynanır. Çocuklar saklanan boyanın rengini bulurlar.

Hareketli Oyun Örnekleri:

1- Çocuklar ikişer ya da üçer, kolkola girerek çizilen başlama çizgisi üzerinde yanyana sıra olurlar. Biri "başla" der, çocuklar kollarını birbirinden ayırmadan ve sekerek bitiş çizgisine ulaşmaya çalışırlar. Birinci gelenler hep birlikte alkışlanır. Oyun birkaç kez tekrar edilir.

2- Çocuklar iki sıra halinde ve karşılıklı gelecek şekilde yere çömelirler. Her çocuk karşısındakinin elleri içine kendi elleri ile vurarak onun dengesini bozmaya çalışır. Yere oturan çocuk oyundan çıkar. En sona kalan çift oyunu kazanmış olur.

3- Çocuklardan biri ebe olur, yüzünü duvara döner. Diğer çocuklar ebenin arkasında duvara paralel dururlar. Ebe elini duvara vurarak "1,2,3 " der ve hemen arkasına bakar. Bu sırada hareket halinde gördüğü arkadaşlarının adını söyler. Adı söylenen çocuk oyundan çıkar. Diğer çocuklar ebeye görünmeden yürümeye çalışırlar. En sona kalan çocuk ebe olur.

4- Çocuklar halka olurlar. Bir çocuk ebedir ve halkanın ortasında durur. Ebenin gözleri bağlanır. Ebe bir arkadaşının önünde durur ve bir hayvan sesini taklid eder. Arkadaşı aynı sesi çıkarır. Ebe arkadaşını sesinden tanıır ve adını söylerse, diğer çocuk ebe olur. Oyun böylece devam eder.

5- Bir çocuk ebe olur. Diğer çocuklar yüzleri ebeye gelecek şekilde karşısında sıra olurlar. Çocuklar ebeye "tilki saat kaç", derler. Ebe her çocuğa değişik bir sayı söyler. Çocuklar söylenen sayı kadar

adım atarak ebeye yaklaşır. Ebeye ilkönce yaklaşan ebe olur. Oyun böylece devam eder.

6- Çocuklar birbirlerinden birer metre uzaklıkta dururlar. Durdukları yere bir daire çizilir. Her çocuğa bir hayvan ismi verilir. Ebe olan çocuğun yeri yoktur; o ortada durur. Yetişkin iki hayvanın adını aynı anda söyler. Bu hayvanların adlarını taşıyan çocuklar birbirleriyle yer değiştirirler. Bu sırada ebe kendine bir yer kapmaya çalışır. Yer kaparsa bu defa yeri kapılan çocuk ebe olur.

7- Çocuklar kol kola girer ve ikişer ikişer dolaşırlar. Aralarında tek dolaşan bir avcı ve bir de tavşan vardır. Avcı tavşanı kovalar ve yakalamaya çalışır. Tavşan yakalanmak istemezse bir arkadaşının koluna girer. Arkadaşının kolundaki diğer çocuk tavşan olur. Avcı onu yakalamaya çalışır. Sonra avcı ve tavşan olma sırası başka çocuklara gelir.

8-Çocuklar elele tutuşarak bir halka yaparlar. Her çocuğun ayakları etrafına bir daire çizilir. Çocuklar birbirleriyle yer değiştirirler. Bu yer değiştirme sekerek ya da hoplayarak yapılır. Ebe de yer değiştirme sırasında kendine bir yer kapar. Yeri kapılan çocuk ebe olur.

9- Çocuklar el ele tutuşarak bir halka yaparlar. Ortada ebe olan çocuk durur. Halka yapan çocuklar hep birlikte şöyle söylerler;

*"Ebe ebe gel bize,
Uzaktan vur elimize.
Eğer vuramazsan
Ebesin ebesin."*

Şarkının son satırında çocuklar ellerini çırpmaya başlarlar. Ebe birinin elini önde yakalayıp vurabilirse o çocuk ebe olur.

10- Çocuklar başlama çizgisinde sıra olurlar. Bu çizgiye paralel çizilen bitiş çizgisine kadar kuş gibi uçarak ya da balık gibi yüzerek, bazı günler tavşan gibi hoplayarak gelirler. Taklidî oyunlar çocukların çok hoşuna gider, bu yüzden oyunu daha ilginç hale getirmek için taşıt araçları v.b. gibi taklid edilecek pek çok şey bulunabilir.

İLGİLENENLER İÇİN OKUMA LİSTESİ

- 1- Arnold, A. Çocuğunuz ve Oyun, çev: Rezzan Mahmudođlu, Ece Yayınları, İstanbul 1979
- 2- Demiral, Ö. Eğitici Oyuncak Yapımı.
- 3- Oğuzkan,Ş. Demiral, Ö. Tur,G. Tezcan, E. Anaokullarında Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri, Bilim Yayınları, Ankara 1987
- 4- Sel, R. Eđitsel Oyun, 4. basım, Öğretmen Yayınları, Ankara 1986
- 5- Şener, N. Çocuk Eğitim Rehberi, 2. basım, Toker Yayınları, İstanbul 1976
- 6- Yavuzer, H. Çocuk Psikolojisi, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul 1984
- 7-Yörükođlu, A. Çocuk Ruh Sağlığı, Türkiye İř Bankası Kùltür Yayınları, Ankara 1978

AİLE EĞİTİMİ DİZİSİ

9

ÇOCUK VE OYUN

Bu dizi, Aile Araştırma Kurumu'nun
doğrudan doğruya
Türk ailesinin hizmetine sunduğu
çalışmalardan biridir.
Dizide yer alan kitaplar, geçmişimizi,
bugünümüzü ve yarınımıza kuşatan
geniş açılı bir perspektifle hazırlanmıştır.
Çocuk eğitiminin görgü kuralları,
çalışan annenin sorunlarından
beslenme konularına kadar
aile hayatının
hemen her boyutunu kapsayan bu dizinin
tüm aileler için yararlı bir başvuru kaynağı
olacağına inanıyoruz.

ISBN 975 19 0508 7